

Kijk op creatieve ontwikkeling

Concrete lesvoorbeelden helpen leraren om de theorie van het 'leerplankader kunstzinnige oriëntatie' te vertalen naar de praktijk en de stappen in het creatieve proces inzichtelijk te maken. Toch schieten woorden weleens te kort om te beschrijven wat er in een les beeldend, dans, drama, muziek of cultureel erfgoed aan bod kan komen. Daarom heeft SLO de lesvoorbeelden aangevuld met korte filmpjes.

TEKST CAROLIEN NOUT

Zelf een nieuwe liedtekst maken, achtergrondmuziek bij een film uitzoeken en een klankspel maken voor de groep; dat deden leerlingen uit groep 4 van basisschool De Kring uit Alkmaar. Het waren creatieve onderdelen van het project over de Hondsbossche zeevering, de vernieuwde kustversterking langs de Noordzee, waar de leerlingen zich in verdiepten. De leerkrachten bouwden er zorgvuldig een aantal muzieklessen omheen die leidden tot deze creatieve resultaten. Het vertrekpunt was een excursie naar het strand, de dijk en het informatiecentrum van de Hondsbossche zeevering. Het complete lesvoorbeeld, met de beschreven competenties, leerdoelen, beoordelingscriteria en de filmpjes, is te vinden op de themawebsite van SLO (zie kader). Voor alle leeftijdsgroepen en alle vakdisciplines (beeldend, dans, drama,

muziek of cultureel erfgoed) zijn er lessen te vinden. 'Ze zijn bedoeld als inspiratie', zegt Stéfanie van Tuinen, leerplandeskundige bij SLO, Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling. 'Vooral de filmpjes tonen aan hoe belangrijk de interactie tussen de leerkracht en de leerlingen is. In alle stappen van het creatieve proces, van oriënteren, onderzoeken en uitvoeren, zie je hoe essentieel de rol van de leerkracht is om te vragen, terug te koppelen, te evalueren en kinderen te helpen de creatieve cyclus steeds weer te doorlopen.'

Achtergrondmuziek

Bij de muziekles is bijvoorbeeld te zien hoe leerlingen in groepjes een nieuwe tekst maken op een zeemansliedje dat ze eerder geleerd hebben. Ze verwerken de

indrukken die ze hebben opgedaan tijdens de excursie, oefenen met elkaar en voeren het uiteindelijk gezamenlijk uit. Een ander onderdeel gaat over achtergrondmuziek. De kinderen maakten tijdens de excursie naar het strand foto's waar de leerkrachten een presentatie in PowerPoint van maakten en nu moeten de leerlingen die beelden voorzien van passende muziek. De eerste stap is oriëntatie: ze kijken naar verschillende voorbeelden van muziek bij een film. Ze praten over de muziek en welk effect het heeft bij de film; is het eng of juist grappig? Na deze reflectie krijgen de kinderen de opdracht om zelf muziek te zoeken die past bij hun gevoel en de belevenissen tijdens de excursie. Ze onderzoeken, overleggen en kiezen een muziekfragment vanaf een cd. 'Bij dit plaatje past drukke en vrolijke muziek, want dat gebeurde er', aldus één van de leerlingen. Een ander onderdeel is het zelf maken van muziek. Ook bij dit lesvoorbeeld zijn filmfragmenten te zien. Na instructie en oefenen, improviseren de leerlingen woeste en later rustige zeemuziek met een klankspel dat ze vol overtuiging presenteren aan de klas.

Samenhang met andere vakken

Er zijn ook lesvoorbeelden gemaakt van creatieve vakken in samenhang met bijvoorbeeld Oriëntatie op jezelf en de wereld. Neem de les 'Bromautobusfietsvliegomobil: te land, ter zee, onder de grond en in de lucht!' Met het kernconcept Tijd & Ruimte als uitgangspunt verkennen leerlingen eerst hun eigen omgeving. Basisschool De Branding in Den Oever ligt in een ingepolderd gebied en is omgeven met water en dijken. Een wandeling in dit gebied is de opstap voor een project waarbij leerlingen een voertuig gaan vormgeven, waarmee ze tegelijkertijd onder de grond, in de lucht, onder en op het water en op de weg kunnen voortbewegen.

Verankeren in de school

Behalve de uitgewerkte lesvoorbeelden biedt SLO meer hulpmiddelen om kunstonderwijs stevig in de school te verankeren. Stéfanie van Tuinen: 'De rol van de schoolleider is daarbij essentieel. Afhankelijk van de schoolorganisatie kan hij of zij meer inhoudelijk of juist wat meer op afstand betrokken zijn bij de invulling van het leerplan en bij activiteiten op het gebied van kunstzinnige oriëntatie. Hoe het ook zij, de schoolleider

is degene die een visie en beleid voor dit vakgebied moet vormgeven.' Om schoolleiders te helpen succesvol cultuuronderwijs te verankeren in de school heeft SLO een handreiking op posterformaat gemaakt. Daarin staan vier typen scholen beschreven waarin schoolleiders zich kunnen herkennen. Het is het startpunt voor een visie op kunst- en cultuuronderwijs, die in gesprek met het team en andere betrokkenen moet worden ontwikkeld. Ook het curriculaire spinnenweb, voor het maken van een leerplan kunstzinnige oriëntatie, maakt deel uit van de poster. Het is specifiek gericht op en ingevuld voor dit vakgebied. In een overzicht zijn alle toepasselijke vragen en achtergrondinformatie bij elkaar gebracht. Bijvoorbeeld vragen over de inrichting van het klaslokaal, de manier van toetsen, lesmateriaal, leerdoelen enzovoorts. 'Het is belangrijk om zo te checken als school of je op de goede weg zit en af en toe stil te staan of de doelen van het cultuuronderwijs goed aansluiten bij de visie van de school', zegt Van Tuinen. 'Uiteindelijk moet het allemaal uitmonden in betekenisvolle lessen. De trotse gezichten van de kinderen die het ruisen van de zee en het gieren van de wind in een klankspel hebben laten horen: ja daar word je blij van.'

Houvast en ruimte

Hoe ziet de opbouw van het leergebied kunstzinnige oriëntatie in het primair onderwijs er uit? Welk onderwijsaanbod past bijvoorbeeld het beste bij kinderen uit groep 3 of 8? En welke relaties heeft dit leergebied met andere leergebieden? Het landelijke leerplankader kunstzinnige oriëntatie geeft houvast bij de invulling en borging van het curriculum voor kunstzinnige oriëntatie op scholen. Houvast, maar ook ruimte: leerkrachten blijven zelf verantwoordelijk voor de invulling van hun lessen. Met het leerplankader kunnen ze doelgericht, vaak samen met culturele instellingen, aan de slag. Informatie over het leerplankader en de lesvoorbeelden (inclusief de filmpjes) zijn te vinden op kunstzinnigeorientatie.slo.nl. Op deze site is ook de *Handreiking voor schoolleiders* te downloaden.